

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α

διὰ τούς

Π Α Ι Δ Α Σ.

Σ Τ Η Ρ Α Ν Ι Σ Θ Ε Ν Τ Α

ὑπὸ

Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου.

Περίοδος Τετάρτη.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

**„Ἐως διδαχθῶσι πολλοὶ, καὶ πλη-
θυνθῆ ἡ γνῶσις.“**

Δανιήλ. Κεφ. 13. Στίχ. 4.

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α

διὰ τοὺς

ΠΑΙΔΑΣ.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Μ Α Θ Η Μ Α Α΄.

Ὄρθόδοξος Διδασκαλία.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τῆς Φυσικῆς τοῦ Θεοῦ γνώσεως,
ἣτις μᾶς ὁδηγεῖ πρὸς τὴν Εὐαγγελικὴν
Πίστιν *).

Ἰ. Ἀρχὴ πάσης ἀνθρώπινης γνώσεως εἶναι
τὸ νὰ γνωρίσῃ τις τὸν ἑαυτὸν του.

---

*) Ἐπάρθη ἀπὸ τὸ χουσοῦν πόνημα τοῦ Θεολόγου Ἀρχιεπισκόπου Μόσχας Κυρίου Πλάτωνος, μεταφρασθὲν εἰς τὴν ὁμιλουμένην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὑπὸ τοῦ Κ. Κ.

Ε.Υ.Σ. 2006
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ Κ.Τ.Π

2'. Ἄν ἐξετάσωμεν διὰ ταύτης τῆς γνώσεως τὴν ἰδίαν ἡμῶν φύσιν, πληροφορούμεθα, ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ κτίσωμεν ἡμεῖς ἑαυτοὺς, ἐκ τοῦ ὁποίου συμπεραίνεται ἀναγκαιῶς, ὅτι εἶναι τι ὄν ἄκτιστον καὶ παντοδύναμον, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐπλάσθημεν ἡμεῖς καὶ τὰ λοιπὰ κτίσματα καὶ τὸ τοιοῦτον ὄν εἶναι ὁ Θεός.

3'. Γίνεται προστούτοις φανερά ἡ ὑπαρξίς τοῦ Θεοῦ πρῶτον, ἀπὸ τὴν ἀκριβῆ θεωρίαν τοῦ κόσμου τούτου· δεύτερον, ἀπὸ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν ὅλων τῶν ἐθνῶν· Τρίτον, ἀπὸ τὴν ἐμφυτον ἐπιθυμίαν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν τοῦ ἀκρου ἀγαθοῦ, ἡγουν τῆς πληρεστάτης εὐδαιμονίας.

4'. Ἀφοῦ ὁμολογήσωμεν, ὅτι εἶναι Θεός, πρέπει νὰ τὸν νοήσωμεν ὡς τὸ Ἰψιστον ὄν, τὸ ὁποῖον δὲν κρέμεται ἀπὸ ἄλλον τινὰ, ἀλλ' εἶναι αὐθύπαρκτον, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἀνυπαρξία εἶναι ἀδύνατος.

5'. Ἀπὸ τὴν γνώσιν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἐξήρηται ἡ γνώσις τῶν Θείων Ἰδιοτήτων· καθὼς, ἐπειδὴ ὁ Θεός δὲν κρέμεται ἀπὸ ἄλλον τινὰ, καὶ ἡ ἀνυπαρξία του εἶναι ἀδύνατος, συμπεραίνεται, ὅτι εἶναι εἷς (διότι, ἐπειδὴ ὁ Θεός ἔχει ὅλας τὰς δυνατὰς τελειότητας, δὲν πρέπει νὰ ἦναι καὶ ἄλλοι Θεοί, καὶ αὐτοὶ μὲ ὅλας τὰς τελειότητας) ὅτι δὲν ἔλαβεν ἀρχὴν, οὔτε θέλει λάβει τέλος ποτὲ, ἡγουν εἶναι Αἰώνιος. Ἐκ δὲ τῆς αἰωνιότητος ἐπεταί, ὅτι δὲν ἔχει τίποτε ὑλικόν, ἢ σωματικόν· καὶ ὅτι εἶναι ἀθάνατος, ἀκολούθως εἶναι πνεῦμα καθαρῶτατον. Ὡς καθαρῶτατον πνεῦμα ἔχει νοῦν· εἶναι Παγγνώστης, Σοφός, Ἐλεύθερος, Ἀγαθός, Δίκαιος,

Ἄγιος, καὶ Παντοδύναμος. Ἀπὸ τὰ ὅποια συμπε-
ραίνεται ἀναγκαίως, ὅτι εἶναι Τελειότατον καὶ
Μακαριώτατον Ὅν καὶ Παντοκράτωρ Δεσπότης.

6'. Ο Ἰ Μέγας οὗτος Θεός ἐκτίσεν τὸν κόσμον,
καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, ἐκ τοῦ μηδενός, ὅχι
διότι εἶχε κάμμίαν χρείαν ἀπὸ αὐτά· ἀλλ' ἀπλῶς
διότι οὕτως ἠθέλησε νὰ τὰ ποιήσῃ μέτοχα τῆς
ἰδίας αὐτοῦ ἀγαθότητος.

7'. Εἰς τὴν δημιουργίαν, ὁ ἄνθρωπος (ὅστις
ἐκτίσθη ἄρσεν καὶ θῆλυ κατ' εἰκόνα Θεοῦ· καὶ
συνίσταται ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς ἀθάνατου)
ἐστάθη μάλιστα κοινωνὸς τῆς Θείας ἀγαθότητος.

8'. Ο Θεός δὲν ἐγκατέλιπε τὸν κόσμον,
ἀφοῦ τὸν ἐκτίσεν, ἀλλὰ προνοεῖ πάντοτε δι' αὐτὸν·
διατηρεῖ τὰ πάντα εἰς τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν καὶ ἐνέρ-
γειαν, καὶ τὰ κυβερνᾷ πανσόφως, διευθύνων ἕκαστον
πρὸς τὸ βέλτιστον τέλος.

9'. Ἐκ ταύτης τῆς γενικῆς τοῦ Θεοῦ προ-
νοίας, ἣτις ἐκτείνεται εἰς ὅλα τὰ κτίσματα, ὁ ἄν-
θρωπος, ὡς εὐγενέστατον ἀπὸ τὰ λοιπὰ, ἀπολαμ-
βάνει μίαν ἐξαιρέτην κηδεμονίαν.

10'. Ἐκ τῶν προειρημένων συμπεραίνεται, ὅτι
ὁ ἄνθρωπος, ὡς κτίσμα λογικόν, χρεωστῆ νὰ λα-
τρεύῃ ἐκ βάθους ψυχῆς, καὶ ἀνυποκρίτως τὸν
Παντοδύναμον Δημιουργὸν καὶ ἀγαθὸν προνοητὴν
αὐτοῦ Θεόν.

Ἱστορία τῶν Εἰθνῶν.

Ἀκολουθία τῆς Ἱστορίας τῆς Ἰσπανίας.

Ἐποχὴ Τετάρτη.

Ἡ ὁποία περιέχει, ἀπὸ τὸν Φερδινάνδον, ἕως τὸν Φίλιππον Ε'. χρόνους 225.

1474. — Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δ'. Ερρίκου, ὁ Ε'. Φερδινάνδος, υἱὸς Ἰωάννου Β'. Βασιλέως τῆς Ἀραγωνίας, ἐβασίλευσεν εἰς τὴν Καστίλιαν, μετὰ τὴν γυναῖκα του Ἰσαβέλλαν, ἀδελφὴν τοῦ Ερρίκου. Οὗτος ὁ βασιλεὺς, ἀνὴρ καὶ φιλόδοξος, ἐπροξένησε τὴν εὐτυχίαν τοῦ λαοῦ του· τὸν ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν καταδυναστείαν τῶν εὐγενῶν, καὶ ἔκαμε καὶ καλοὺς νόμους. Ἐκυρίευσεν τὸ βασίλειον τῆς Γρενάδας ἀπὸ τοὺς Σαρακηνούς, τὴν Νέαπολιν καὶ τὴν Ναυάργραν, καὶ τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἀφρικῆς.

Εἰς τὸν καιρὸν του εὐρέθη ἡ Ἀμερικὴ ἀπὸ τὸν Χριστοφόρον Κολόμβον. Ἐβασίλευσε 42 χρόνους.

1516. — Κάρολος Α'. πρωτότοκος υἱὸς Φιλίππου τοῦ ἐκ τῆς Αὐστρίας, καὶ τῆς Ἰωάννης, διαδέχεται τὸν Φερδινάνδον, καὶ βασιλεύει 40 χρόνους, ἕως τὴν θρηνηματικὴν του παραίτησιν.

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἰσπανίας λέγεται Κάρολος Α'. καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀλλεμανίας Κάρολος Πέμπτος.

1517. — Θάνατος Φραγκίσκου Σιμένες, τοῦ θαυμαστοῦ ὑπουργοῦ καὶ καρδινάλεως. Ἐκυριευσεν τὸ Ὄραν, καὶ μόνος ὑπῆγεν ἀρχηγὸς τοῦ στρατεύματος ἐνδύμενος ἀρχιερατικὰ, καὶ μὲ πλῆθος μοναχῶν ἐβάπτισεν τρεῖς χιλιάδας Μωαμεθανῶν ἀπέθανε φαρμακευμένος.

1556. — Μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Α΄ Καρόλου, βασιλεύει εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ Νεάπολιν ὁ υἱὸς τοῦ Φίλιππος ὁ Β΄. καλὸς πολιτικός, πολὺ ὅμως δεισιδαίμων. Ἐνίκησεν εἰς μάχην τοὺς Γάλλους· εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἐσυστήθη ἡ δημοκρατία τῆς Ολλανδίας, διὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Βελγίου· ἔκυριευσεν τὴν Πορτογαλίαν.

1598. — Φίλιππος ὁ Γ΄. ἐβασίλευσεν 23 χρόνους· πολεμεῖ τὴν Ολλανδίαν, καὶ ὁ πόλεμος τελιώνει μὲ τὴν ἀνεξαρτησίαν της.

Φίλιππος Δ΄. ὁ υἱὸς του, ἀφῆκε τοὺς ἠγαπημένους του νὰ διοικῶσι τὴν βασιλείαν, καὶ ἀποθνήσκει βασιλεύσας 44 χρόνους· ἔχασε πολλὰ καὶ ἀδυνατίσθη ὁ οἶκος τῆς Αὐστρίας. Ὁ Φίλιππος ἐπολέμησε μὲ τοὺς Γάλλους δυστυχῶς χρόνους 25· ἔχασε τὴν Πορτογαλίαν, ἣτις ἀπετίναξε τὸν ζυγὸν τῆς Ἰσπανίας.

1665. — Κάρολος Β΄. υἱὸς Φιλίππου τοῦ Δ΄. τὸν διεδέχθη. Εἶναι ὁ τελευταῖος ἐκ τοῦ οἴκου τῆς Αὐστρίας· βασιλεὺς χαυνώτερος καὶ δυστυχέστερος παρὰ τοὺς προκατόχους του· ἐβασίλευσε 35 χρόνους.

Μ Α Θ Η Μ Α Β΄.

Ορθόδοξος Διδασκαλία — Ακολουθία

11. Η Θεία λατρεία γίνεται ἐσωτέρως καὶ ἐξωτερῶς. Ἡ ἐσωτερικὴ λατρεία ὑφίσταται εἰς τὴν ἀγάπην καὶ φόβον τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, εἰς τὴν εὐχαριστίαν διὰ τὰς πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίας του, εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας καὶ ἀθλιότητος, καὶ εἰς τὴν ἐπίκλησιν τῆς Θείας αὐτοῦ βοηθείας. Ἡ ἐξωτερικὴ ἀπαιτεῖ τὴν ἐξωτερικὴν προσκύνησιν, τὴν ἀνάγνωσιν τῆς προσευχῆς, τοὺς στεναγμοὺς καὶ τὰ δάκρυα εἰς τὴν ἐξομολόγησιν τῶν ἡμετέρων ἀμαρτιῶν, τὴν χαρὰν καὶ ἰλαρότητα τοῦ προσώπου εἰς τὴν εὐχαριστίαν, τὴν ἐπίσκεψιν τῶν Θείων ναῶν, καὶ τὰ τοιαῦτα.

12. Ἡ Θεία λατρεία δὲν μένει ποτὲ χωρὶς ἀμοιβῆς.

13. Μετὰ τὴν παρούσαν ζωὴν πρέπει νὰ ᾔηται μία ἀφθαρτος καὶ αἰώνιος καθὼς καὶ εἶναι· εἰς τὴν ὁποίαν οἱ μὲν δίκαιοι προσμένουσιν ἀμοιβὴν βεβαίαν· οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἀναπόδραστον κόλασιν.

„Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος, πρέπει καθεναὶ νὰ κρίνῃ κατὰ τὰ ἔργα του· ἀλλ' ἐπειδὴ, εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, πολλάκις δὲν βλέπομεν τὴν ἀμοιβὴν, πρέπει νὰ ᾔηται τεταμιευμένη διὰ τὴν ἄλλην ζωὴν.

14. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι τόσο ἀσθενής, καὶ διεφθαρμένος, ὥστε ὄχι μόνον δὲν δύναται νὰ λατρεύσῃ τὸν Θεὸν ἐξ οἰκείας δυνάμεως, ἀλλ' ἐξέναντι

τίας φαίνεται ἔμπροσθεν τῶν ἀγίων αὐτοῦ ὀφθαλμῶν ἀκάθαρτος, καὶ καθήμενὸς παραβάτης τοῦ νόμου του.

15'. Ἐκ τούτων ἀπάντων βλέπει πᾶς ἕνας, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει πλέον ἐκείνην τὴν τελειότητα, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν, ὅταν ἐκτίσθη παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ.

16'. Ὑπέπεσε λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος, ὡς προπετής παραβάτης τοῦ Θεοῦ νόμου, ὑποκάτω εἰς ὅλον τὸ βάρος τῆς Θείας ὀργῆς.

17'. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι φοβερὸν νὰ πέσῃ τις εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ζῶντος Θεοῦ, χρεωστεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀναζητήσῃ κανένα μέσον, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ πάλιν τὴν Θεῖαν χάριν, καὶ νὰ ἀποφύγῃ τὴν πρέπουσαν αὐτῷ τιμωρίαν.

18'. Ἀδύνατον εἶναι εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν νὰ εὕρῃ τοῦτο τὸ μέσον, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν Θεῖαν χάριν, καὶ νὰ ἀνακαινίσῃ τὴν διεφθαρμένην ἑαυτοῦ φύσιν.

Ἱστορία τῆς Ἰσπανίας.

Ἐποχὴ Πεντη.

Ἡ ὁποία, ἀπὸ τὸν Ε'. Φίλιππον, ἕως εἰς τοὺς 1816 περιέχει διάστημα 116 χρόνων.

1700. — Φίλιππος Ε'. ἑγγονὸς τοῦ ΙΔ'. Λουδοβίκου, ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἰσπανίας, διὰ τὴν διαθήκην τοῦ Καρόλου· ἔγινε πόλεμος διὰ

τὴν διαδοχὴν τῆς Ἰσπανίας, ὅστις ἐτελείωσε μὲ τὴν συνθήκην εἰς τὸ Οὐτρέχτ. Ὁ Φίλιππος ἐβασίλευσε σαράντα ἔξ χρόνους. Εἰς τοῦτο τὸ μεταξύ, παραίτησε τὴν βασιλείαν εἰς τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Ἰωάννην Α'. ὅστις ἔζησεν ὀλίγους χρόνους.

1746. Φερδινάνδος 5. πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Φιλίππου, διαδέχεται τὸν πατέρα, καὶ ἔκαμε νὰ ἀνθήσῃ ἡ Ἰσπανία, εἰς διάστημα δεκατριῶν χρόνων τῆς βασιλείας τοῦ.

1759. — Ὁ Φερδινάνδος ἀποθνήσκει χωρὶς υἱόν. Τὸν διαδέχεται ὁ ἀδελφός του Δὲν Κάρλος, βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας, ὅστις ἐβασίλευσε μὲ τὸ ὄνομα Κάρολος Γ'.

1762. — Συνθήκη μεταξύ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας διὰ τὴν ὑποχώρησιν τῆς Λουισιάνης.

1788. — Κάρολος Δ'. βασιλεύει.

1808. — Ὁ βασιλεὺς παραιτεῖ τὸν θρόνον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Φερδινάνδου, διὰ τὴν ἐπανάστασιν εἰς τὸ Ἀραγιουέζ. Ἰωσήφ Βοναπάρτε κηρύττεται βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν Ἰνδιῶν.

Ὁρθόδοξος Διδασκαλία.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Πίστεως.

1'. Ἐπειδὴ ἦτον ἀδύνατον εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν νὰ εὔρη κανένα μέσον, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ καὶ πάλιν τὴν Θεῖαν χάριν καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὴν διεφθαρ-

μένην αὐτοῦ Φύσιν, ἀπεκάλυψε τὸ τοιοῦτον μέσον ἢ Ἀγία Γραφή.

2'. Ἡ Ἀγία Γραφή εἶναι ὁ ἀληθὴς λόγος τοῦ Θεοῦ.

3'. Ἡ καθ' αὐτὸ ὕλη καὶ ὑπόθεσις τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἶναι ὁ λυτρωτὴς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· ὅστις διωρίσθη πρὸ καταβολῆς κόσμου εἰς δόξαν ἡμῶν ἐπηγγέλθη ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· προεκηρύχθη ὑπὸ τῶν Προφητῶν, προεικονίσθη διὰ θυσιῶν καὶ τύπων, προητοιμάσθη διὰ τοῦ νόμου, καὶ ἐκηρύχθη διὰ τοῦ Εὐαγγελίου εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

4'. Ἡ συνέλευσις τῶν πιστευόντων εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, εἶναι καὶ λέγεται Ἐκκλησία.

5'. Ἡ Χριστιανικὴ ἐκκλησία ἐφειλιώθη ἀπὸ κατάβολῆς κόσμου, ἐκυβερνάτο κατ' ἀρχαῖς μετὰς διὰ στόματος παραδόσεις τῶν Θείων Ἀποκαλύψεων· ἔπειτα μετὰ τὸν γραπτὸν νόμον, καὶ τὰς διδασκαλίας τῶν προφητῶν, καὶ τελευταῖον, μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον.

6'. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐδιώχθη πάντοτε, καὶ θέλει διωχθῆ μέχρι τῆς συντελείας, ἀλλὰ δὲν θέλει ἐξαλειφθῆ ποτέ.

7'. Οἱ Ἅγιοι Πατέρες συνέθηκαν ἐν συνόψει ὅλας τὰς σωτηριώδεις ἀληθείας, ὅσαι περιέχονται εἰς τὰ Θεῖα βιβλία, καὶ πιστεύονται ὡς ἀληθεῖς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὸ ἦναι εὐληπτότεραι εἰς καθένα, καὶ διὰ τὸ διακρίνωνται οἱ ὀρθόδοξοι ἀπὸ τοὺς κακοδόξους.

8'. Αὕτη ἡ ἐπιτομὴ ὀνομάζεται Σύμβολον τῆς Πίστεως, καὶ εἶναι ἡ ἐξῆς.

1'. Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα. Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀορατῶν.

2'. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινόν, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

3'. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα.

4'. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.

5'. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.

6'. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

7'. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

8'. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν.

9'. Εἰς μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

10'. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

11'. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.

12'. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

Ἱστορία τῆς Πορτογαλλίας.

443. — Ἀφοῦ ἐστερεώθησαν οἱ Σουεῦοι εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἐκυρίευσαν ἀπὸ τοῦς Ῥωμαίους τὴν Πορτογαλίαν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασαν ἔκτοτε Λυσιτανίαν· καὶ ἔγινεν ἐπαρχία τῆς μοναρχίας τῶν Γότθων, ἕως τὸν ἐρχομὸν τῶν Μαυριτανῶν, εἰς τοῦς 712.

Οἱ βασιλεῖς τῆς Καστιλλίας ἐπῆραν τὴν Πορτογαλίαν ἀπὸ τοῦς Μαυριτανούς.

1094. — Ἀλφόνσος στ'. διὰ τὰ ἀνταμείψῃ τὰς ἐκδουλεύσεις τοῦ Β'. Εἰρρίκου, ἐκ τοῦ οἴκου τῆς Βουργονίας, τὸν ἔδωκεν εἰς γάμον τὴν Τερέσαν, τὴν θυγατέρα του, καὶ τὴν διοίκησιν τῆς πόλεως Πόρτο, μὲ ὄνομα Κόμης τοῦ θρόνου τῆς Καστιλλίας· παρεχώρησεν ἔπειτα εἰς αὐτὸν, ὅ,τι ἐξουσίαζεν εἰς τὴν Λυσιτανίαν· ἥτις ὠνομάσθη τότε Πορτογαλία, ἀπὸ τὸ Πόρτο Κάλλον, τὸ ὁποῖον ὄνομα ἐδόθη εἰς τοὺς πλησίον τόπους τοῦ Ὀπόρτου, ἄλλοτε Κάλλου.

1139. — Ἀλφόνσος πρῶτος, υἱὸς τοῦ Εἰρρίκου, ἐκηρύχθη βασιλεὺς ἀπὸ τοὺς Πορτογάλλους, καὶ ἔλαβε τοῦτο τὸ ὄνομα, ἀφοῦ ἐνίκησε πέντε βασιλεῖς Μαύρους.

Σάγχος Α'. υἱὸς καὶ διάδοχός του, ἐκυρίευσεν ἀπὸ τοὺς Μαύρους τὸ βασίλειον Ἀλγαῆβ, καὶ ὠνομάσθη Πατὴρ τῆς Πατρίδος.

1211. — Η βασιλεία τοῦ Β'. Αλφόνσου εἶναι ἀξιοσημεῖωτος διὰ τοὺς σοφοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους ἐστερέωσε. Σάγχος Β', ὁ υἱὸς καὶ διάδοχός του, ἐξώσθη τοῦ θρόνου ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του.

1248. — Αλφόνσος Γ'. ἀδελφὸς τοῦ Β'. Αλφόνσου, ἤνωσε διὰ πάντα μὲ τὸ βασίλειόν του, τὸ βασίλειον Αλγαέρβ, τὸ ὁποῖον πότε τὸ ἔχανε, καὶ πότε τὸ ἐξαναποκτοῦσε.

Διονύσιος ὁ υἱὸς καὶ διάδοχός του, ἀσχολήθη εἰς μόνην τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ λαοῦ του· ἐθεμελίωσεν εἰς τὴν Κοΐμβραν, μίαν ἀκαδημίαν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν.

1325. — Αλφόνσος Δ'. νικᾷ ἐμοῦ μὲ τὸν βασιλέα τῆς Καστιλλίας τοὺς Μαύρους.

Πέτρος Α'. ὁ διάδοχός του, ἐτιμωροῦσε τὰ ἀμαρτήματα.

1367. — Φερδινάνδος Α'. ἠθέλησε νὰ κτυπήσῃ τὴν Καστιλλίαν, καὶ αὐτὸς ἐκτυπήθη εἰς τὴν ἐπικράτειάν του ἀπὸ τοὺς Καστιλλιανούς· καὶ τὸ βασίλειόν του ἐφυλάχθη ἀπὸ τὴν ἀνδρείαν τῶν ὑπηκόων του.

Μεσοβασιλεία· ὁ βασιλεὺς τῆς Καστιλλίας ἐξουσιάζει μέρος τῆς Πορτογαλλίας. Γωάννης Α'. νόμιμος υἱὸς τοῦ Πέτρου, ἐκηρύχθη βασιλεὺς· ἐξαναποκτᾷ, ὅσας πόλεις ἔχασεν ὑπῆγεν ἐναντίον τῶν Α'φρων· ἐκυρίευσεν τὴν Κεῦτα, καὶ ἄλλους τόπους. Οἱ Πορτογάλλοι ἀνακαλύπτουσι τὴν νῆσον Μαδέρα.

1433. — Εδουάρδος Α'. υἱὸς τοῦ Γωάννου, ὑπάγει εἰς τὴν Α'φρικὴν, ὅμως ἀποτυχαίνει.

Α'λφόνσος Ε'. ἐφάνη πλέον εὐτυχῆς εἰς τὴν Α'φρικὴν. Ἐκυρίευσεν τόπους, ἐπολέμησε καὶ μὲ τοὺς Ἀγγλους, οἱ ὅποιοι ἐζήτησαν ἀπὸ αὐτῶν τὴν εἰρήνην.

1461. — Ἰωάννης Β'. ὀλιγόστευσε τὴν μεγάλην δύναμιν τῶν εὐγενῶν τοῦ βασιλείου του, καὶ ἐθανάτωσε τὸν Δούκα τῆς Βραγάνσας, ὅστις εἶχεν ἀποστατήσῃ, ἔστειλεν εἰς τὰς Ἰνδίας τὰ καράβια, τὰ ὅποια ἀνεκάλυψαν τὸ βασίλειον τοῦ Κόγκου. Βαρθολομαῖος Δίας ἀνεκάλυψε τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς ἐλπίδος.

1495. — Ἰωάννης Β'. δὲν ἀφῆκεν υἱούς. Ἐμμανουὴλ Α'. ὁ ἀδελφός του τὸν διεδέχθη.

Οὐάσκεζ Γάμας ἀνεκάλυψε τὰ ἀνατολικά παραθαλάσσια τῆς Αἰθιοπίας, τὰς πλείους κίσεις, αἱ ὅποια ἐκεῖ εὐρίσκονται, καὶ τὰ παραθαλάσσια τοῦ Μαλαβάρ' εἶχεν εἰς ἐξουσίαν του τέσσαρα καράβια.

Ἄλλος στόλος ἀπὸ δέκα τρεῖς καράβια ὡδηγούμενα ἀπὸ τὸν Πέτρον Ἀλβάρες Καψάλ ἀνεκάλυψε τὴν Βρασιλίαν.

1526. — Ἀρχισεν εἰς τὴν Πορτογαλίαν ἡ Γερά ἐξέτασις εἰς τὸν καιρὸν Ἰωάννου Γ'. οὗτος ἔχασεν εἰς τὴν Α'φρικὴν, ὅσα ἀπέκτησαν οἱ προκάτοχοί του. Σεβαστιανός ὁ διαδόχος του ἐκίνησε τὸν πόλεμον εἰς τὴν Α'φρικὴν, καὶ τὸ στρατεύμαά του ἠφανίσθη κατὰ κράτος· καὶ αὐτὸς ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην· ὁ Καρδινάλιος Ἐρξίκος, ὁ Θεῖος του, σχεδὸν ἑβδομηκαντούτης, τὸν διεδέχθη, ἔζησεν ὅμως δύο χρόνους.

1580. — Ἀντώνιος, συγγενῆς, ἐκηρύχθη βασιλεὺς. Φίλιππος ὁ Β', βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας,

υἱὸς τῆς Ἐλισάβετ, ἀδελφῆς τοῦ ῥηθέντος Ἐρρίκου, ζήτηῖ τὸν θρόνον τῆς Πορτογαλλίας, καὶ τὸν λαμβάνει· ὁ Ἀντώνιος ὑπῆγεν εἰς τοὺς Παρισίους, καὶ ἐκεῖ ἀπέθανεν.

Ἡ Πορτογαλλία ἔμεινεν εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς ἐξῆντα χρόνους. Εἰς τοῦτο τὸ διάστημα, οἱ Ὁλλανδοὶ κυριεύουσι πολλοὺς τόπους τῆς Πορτογαλλίας εἰς τὰς Ἰνδίας, εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἀφρικῆς, καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

Ὁ ζυγὸς τῆς Ἰσπανίας ἔγινεν ἀνυπόφορος εἰς τοὺς Πορτογάλλους· ὁ δούξ τῆς Βραγάνσας, καταγόμενος ἀπὸ τὸν Α', Ἰωάννην, ἐκηρύχθη βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας, μὲ τὸ ὄνομα Ἰωάννης Δ'.

1640. — Ἰωάννης ὁ Δ' ἐβαστάχθη εἰς τὸν θρόνον, βοηθούμενος ἀπὸ τοὺς Γάλλους καὶ Ὁλλανδοὺς. Ἐνίκησε τοὺς Ἰσπανοὺς, καὶ ἐξανάλαβε τὴν Βρασιλίαν ἀπὸ τοὺς Ὁλλανδοί.

1656. — Ἀλφόνσος ε'. υἱὸς Ἰωάννου Δ' τὸν διεδέχθη ἦτον ἀνήλικος, ἐπιτρόπευε δὲ ἡ βασίλισσα μήτηρ του. Ἐνίκησαν πάλιν οἱ Πορτογάλλοι ἐζήτησαν τὴν εἰρήνην οἱ Ἰσπανοὶ, παραιτήσαντες τὴν Πορτογαλλίαν· ὁ Ἀλφόνσος ἠναγκάσθη γὰ παραιτήσῃ τὴν βασιλείαν.

1668. — Ὁ Δὸν Πέτρος, ἀδελφὸς τοῦ Ἀλφόνσου, ὠνομάσθη ἐπίτροπος τοῦ βασιλείου ὠνομάσθη βασιλεὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ. Τότε ἐδιοίκησε φρόνιμα, ὠνομαζόμενος Πέτρος Β'. Ἐκάμε συμμαχίαν μὲ τὴν Αὐστρίαν κατὰ τοῦ Ἐ. Φιλίππου, καὶ τὸ στράτευμά του ἐπροχώρησεν ἕως τὴν Μαδρίτην.

Γεώργιος Ε', ὁ υἱὸς αὐτοῦ, διαδέχεται, καὶ διατηρεῖ τὴν συμμαχίαν.

1707. — Τὸ στράτευμα τοῦ Ε', Γεωργίου ἐνίκηθη.

Μετὰ τὴν εἰς Οὐτρέχτ εἰρήνην, ἠσύχασεν ἡ Πορτογαλλία. Ὁ Γεώργιος ἀποθνήσκει, βασιλεύσας 44 χρόνους.

1750. — Γεώργιος Εὐμανουήλ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τὸν διαδέχεται.

1755. — Ἀφανίζεται ἡ Λισβῶνα ἀπὸ σεισμῶν, καὶ χάνονται τριάκκοντα χιλ. ἄνθρωποι.

1777. — Βασιλεύει ὁ Δὸν Πέτρος Γ', μετὰ τὴν σύζυγόν αὐτοῦ.

1786. — Ἀποθνήσκει, καὶ ἡ βασίλισσα τὸν διαδέχεται.

1801. — Εἰρήνη γενομένη εἰς τὸ Μαδρίδ μετὰ τὴν Γαλλίαν καὶ Πορτογαλλίαν.

1807. — Ὁ ἐπίτροπος τοῦ βασιλείου ἀφίκει τὴν Πορτογαλλίαν, καὶ περᾶ εἰς τὴν Βρασιλίαν. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν οἱ Γάλλοι ἐμβαίνουν εἰς τὴν Πορτογαλλίαν.

1808. — Γίνεται πρόσκαιρος διοίκησις ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν Γάλλων.

1816. — Ἀποθνήσκει ἡ βασίλισσα, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸν θρόνον ὁ εἰς τὴν Βρασιλίαν υἱὸς αὐτῆς.

Ὁρθόδοξος Διδασκαλία. — Ἀκολουθία.

9. Ἄρχεται δὲ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ἀπὸ τὴν πίστιν αὐτὴν, ἣτις ὑφίσταται εἰς τὴν ἐγκάρδιον ἀποδοχὴν τοῦ Εὐαγγελίου.